

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREDI YA 12

XITSONGA: RIRIMI RA LE KAYA (HL)

PAPILA RA VUNHARHU (P3)

HUKURI 2019

TIMARAKA: 100

NKARHI: Tiawara ti $2\frac{1}{2}$

Papila leri ri na tipheji ta 5.

SWITSUNDZUXO NA VUXOKOXOKO

1. Papila leri ra swivutiso ri avanyisiwile hi SWIYENGE SWIMBIRHI:
XIYENGE XA A: Xitsalwana (50)
XIYENGE XA B: Xitshuriwa xa xitsalwambiko (2 x 25) (50)
2. Hlamula xivutiso XIN'WE eka XIYENGE XA A na SWIMBIRHI eka XIYENGE XA B.
3. Tsala hi ririmi leri u kamberiwaka hi rona.
4. Sungula XIYENGE XIN'WANA na XIN'WANA eka pheji YINTSHWA.
5. U fanele ku kunguhata (Xik.: hi ku tirhisa mepe wa miehleketo/dayagiramu/ chati ya nkholuko/marito ya nkoka), ku hlela na ku hlayisisa ntirho wa wena. Nkunguhato wu fanele ku RHANGELA nhlamulo.
6. Minkunguhato hinkwayo yi fanele ku kombisiwa hi ndlela leyi kombisaka leswaku i minkunguhato. U tsundzuxiwa ku ba nkhwati ku hingakanya minkunguhato hinkwayo.
7. U tsundzuxiwa swinene ku tirhisa nkarhi hi ndlela leyi landzelaka:
XIYENGE XA A: Timinete ta kwalomu ka 80
XIYENGE XA B: Timinete ta kwalomu ka 70 (2 x 35)
8. Nombora tinhlamulo ta wena ku ya hilaha tinhlokomhaka ti nomboriweke hakona eka papila leri ra swivutiso.
9. Nhlokomhaka a yi katsiwi eka nhlayo ya marito.
10. Tsala swi basa no vonaka.

XIYENGE XA A: XITSALWANA**XIVUTISO XA 1****SWILERISO:**

- Hlawula nhlokomhaka YIN'WE ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwana hi yona kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwana xa wena xi fanele ku va na marito ya le xikarhi ka 400–450.

1.1 Nyimpi ya siku rero yi ndzi tsemile nhlana. [50]

1.2 Xifundzankulu xa hina. [50]

1.3 Loko ndzo tikuma ndzi thoriwile. [50]

1.4 Vunene na vubihi byo va vathori va thola vaakatiko va ndhawu yoleyo loko ku ri na swivandla swa mintirho. [50]

1.5 Vadyondzi hinkwavo va fanele ku dyondza Sayense na Metse. Pfumela kumbe u kaneta. [50]

1.6 Xiyaxiya swifaniso leswi landzelaka kutani u hlawula XIN'WE eka swona u tsala xitsalwana hi nhlokomhaka leyi u xi nyikeke yona.

1.6.1

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.news/live.co.za]

[50]

1.6.2

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.photosearch.com]

[50]

1.6.3

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.gogglesearch.com]

[50]

NTSENGO WA XIYENGE XA A:

50

XIYENGE XA B: XITSHURIWA XA XITSALWAMBIKO**XIVUTISO XA 2****SWILERISO:**

- Hlawula tinhlokomhaka TIMBIRHI ntsena leti u ti twisisaka swinene kutani u tsala switsalwambiko hi tona kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Xitshuriwa xa wena xi fanele ku va na marito ya kwalomu ka 180–200.
- Sungula nhlamulo ya wena eka pheji yintshwa.

2.1 PAPILA RA XIMFUMO

U vonile xinavetiso xa ntirho lowu u wu thwaseleke eka phephahungu ra Masana. Tsala papila u kombela ntirho lowu.

[25]**2.2 MATIMU YA MUFI**

N'wana wa hahani wa wena u hundzile emisaveni eka nghozi ya le mugodini. Tsala matimu ya yena lama nga ta hlayeriwa vakhandlivahlonge.

[25]**2.3 XIVIKO**

Mudyuhari u tekeriwile mudende a tlhela a tlhakisiwa. Tanihi murhangeri wa foramu yo lwisana na vugevenga tsalela mufambisi wa xitichi xa maphorisa xa le ka n'wina xiviko.

[25]**2.4 INTHAVHIYU**

Wena na vantshwakuloni mi gingirikela nhluvukiso wa muganga wa ka n'wina; kutani mi winile sagwadi ro hlawuleka ku xixima ntirho wa n'wina. Tsala inthavhiyu leyi u veke na yona na muhaxi wa nongonoko wa Chivirikani wa xitichi xa xiyanamoya/rhadiyo ya le ndhawini ya ka n'wina.

[25]**2.5 ATIKILI YA MAGAZINI**

Tsala atikili leyi u nga ta yi rhumela eka magazini ya Sisimukani u tsundzuxa vahlayi hi matirhiselo lamanene ya selulafoni.

[25]**2.6 AJENDA NA MAKANELWA YA NHLENGELETANO**

Mukhomi wa nkwama u tirhisile mali leyi a mi yi hlengeletile na vanghana va wena yo huma rendzo ku ya wisisa miehleketo loko mi hetile ku tsala xikambelo. Tanihi matsalana wa xikomitana xa rendzo leri, tsala makanelwa ya nhlengeletano leyi mi veke na yona mayelana na mhaka leyi.

[25]

NTSENGO WA XIYENGE XA B:
NTSENGO WA TIMARAKA:

50
100